

Spolno nadlegovanje na območjih nočnega življenja v Pomurju

TINKARA BULOVEC, KATJA EMAN

Povzetek

Območja nočnega življenja, ki vključujejo bare, klube in restavracije, predstavljajo priložnosti za različne oblike fizičnega, psihičnega ali spolnega nasilja in/ali zlorab, ki so na omenjenih krajih pogosto pogojene z zlorabo alkohola, tako s strani storilca, kot tudi žrtve. Namen prispevka je predstavitev pojavnih oblik spolnega nadlegovanja, s poudarkom na pojavnosti tovrstne problematike na območjih nočnega življenja v Pomurju.

Spolno nadlegovanje se pojavlja v različnih oblikah in vključuje verbalna in neverbalna vedenja, ki so do žrtve žaljiva, sovražna ali ponižujoča in se nanašajo na žrtvin spol, izražanje spola ali spolno usmerjenost. Dejanja spolnega nadlegovanja vključujejo izkazovanje neželene spolne pozornosti, dajanje komentarjev, prikazovanje ali razpošiljanja vsebine povezane s spolnostjo kot tudi neželjeno dotikanje in ponavljajoče prošnje za spolni odnos, kar v skrajnih primerih lahko rezultira s poskusom ali storitvijo posilstva.

Obstoječi podatki o številu incidentov spolnega nadlegovanja predstavljajo le vrh ledene gore, saj žrtve incidentov spolnega nadlegovanja največkrat ne prijavljajo pristojnim organom, kar vodi v pojav temnega polja neprijavljene kriminalitete. Na slednje vpliva tudi pojav pandemije COVID-19 in spremljajoči varnostni ukrepi, ki so povzročili, da so se zabave mladih preselile iz javnih prireditev in lokalov v zasebne prostore. (Mladi) Pomurci se tako v domači regiji, kot drugod po Sloveniji, udeležujejo različnih dogodkov v času nočnega življenja in so posledično (lahko) žrtve različnih oblik (spolnega) nadlegovanja, o čemer avtorici razpravljata v članku.

Ključne besede: nočno življenje, spolno nadlegovanje, Pomurje, Slovenija

---

NASLOV AVTORIC: Tinkara Bulovec, raziskovalka na evropskem projektu SHINE; študentka doktorskega študijskega programa Varstvoslovje, Fakulteta za varnostne vede UM, Kotnikova 8, 1000 Ljubljana, tinkara.bulovec@fvv.uni-mb.si

dr. Katja Eman, izredna profesorica za kriminologijo, Fakulteta za varnostne vede UM, Kotnikova 8, 1000 Ljubljana, katja.eman@fvv.uni-mb.si

Sexual harassment in nightlife entertainment spots in Pomurje

TINKARA BULOVEC, KATJA EMAN

Abstract

Nightlife areas, including bars, clubs, and restaurants, provide opportunities for various forms of physical, psychological, or sexual violence and/or abuse, which are in these places often conditioned by alcohol abuse by both the perpetrator and the victim. This paper aims to present the manifestation of sexual harassment, emphasizing the occurrence of such issues in Pomurje nightlife areas.

Sexual harassment occurs in various forms and includes verbal and nonverbal behaviours that are offensive, hostile, or degrading to the victim and are related to the victim's gender, gender expression, or sexual orientation. Acts of sexual harassment include unwanted sexual attention, making comments, displaying or distributing sexually related content, unwanted touching, and repeated requests for sexual intercourse, which in extreme cases may result in attempted or committed rape.

Existing data on the number of sexual harassment incidents represent only the tip of the iceberg, as victims most often do not report incidents of sexual harassment to the competent authorities. Mentioned leads to the emergence of a dark field of unreported crime. The latter is also affected by the outbreak of the COVID-19 pandemic and the accompanying security measures, which have caused young people's parties movement from public events and bars to private spaces. (Young) Pomurje residents participate in various events during the nightlife, both in their home region and elsewhere in Slovenia. Consequently, they can (possibly) become victims of different forms of (sexual) harassment, which the authors discuss in the article.

Keywords: nightlife, sexual harassment, Pomurje, Slovenia

CORRESPONDENCE ADDRESS: Tinkara Bulovec, raziskovalka na evropskem projektu SHINE; študentka doktorskega študijskega programa Varstvoslovje, Fakulteta za varnostne vede UM, Kotnikova 8, 1000 Ljubljana, tinkara.bulovec@fvv.uni-mb.si

dr. Katja Eman, izredna profesorica za kriminologijo, Fakulteta za varnostne vede UM, Kotnikova 8, 1000 Ljubljana, katja.eman@fvv.uni-mb.si

1. Uvod

Spolno nadlegovanje, ki vpliva na širok nabor ljudi in v primerjavi z drugimi oblikami diskriminacije prizadene največji delež prebivalstva (Bargh, Raymond, Pryor in Strack, 1995, Stop street harassment, n. d.), vključuje kakršnekoli oblike »nezaželenega verbalnega, neverbalnega ali fizičnega vedenja spolne narave«, ki imajo »učinek ali namen prizadeti dostojanstvo osebe, zlasti kadar gre za ustvarjanje zastrašujočega, sovražnega, ponižujočega, sramotilnega ali žaljivega okolja« (Direktiva Sveta Evrope 2004/113/ES z dne 13. decembra 2004 o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi (v nadaljevanju Direktiva 2004/113/ES, 2004)). To definicijo povzema tudi Direktiva 2006/54/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 5. julija 2006 o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu (v nadaljevanju Direktiva 2006/54/ES, 2006). Spolno nadlegovanje se lahko pojavi med osebami istega ali nasprotnega spola in je usmerjeno tako proti ženskam kot tudi moškim (United Nations Secretariat, 2008). Spolno nadlegovanje se pojavlja v različnih oblikah in na različnih lokacijah in ga lahko obravnavamo kot del družinskega nasilja ali pa se pojavi v bolj posplošeni obliki kot spolno nadlegovanje na javnih krajih (Ahmed et al., 2014).

Seznam vedenj, ki potencialno predstavljajo spolno nadlegovanje, je praktično nemogoče v celoti sestaviti, saj v naprej ni možno predvideti vseh dejanj in situacij v katerih se osebe znajdejo in po definiciji ustrezajo spolnemu nadlegovanju. Dodatno pa je za opredelitev vedenja kot spolno nadlegovanje potreben vidik nezaželenosti, ki temelji na individualni odločitvi posameznika, proti kateremu je spolno nadlegovanje usmerjeno (Robnik, 2009). Grossman (2008) izpostavlja pomembnost individualnega zaznavanja določenega dejanja in kot primer navaja, da nekatere ženske dojemajo spolno nadlegovanje kot vdor v njihov osebni prostor, druge pa uživajo v namenjeni pozornosti. V primerih obojestransko hotenih in zaželenih ravnanj, ki bi po definiciji lahko pomenila spolno nadlegovanje, o spolnem nadlegovanju ne moremo govoriti, saj manjka zgoraj omenjen vidik nezaželenosti (Robnik, 2009).

Burn (2019) povzema in dopolnjuje tripartitni model spolnega nadlegovanja po Fitzgerald et al. (1997), ki v osnovi opredeljuje tri vedenjske razsežnosti spolnega nadlegovanja na delovnem mestu: na spolu temelječe nadlegovanje (*angl. gender harassment*), neželena spolna pozornost (*angl. unwanted sexual attention*) in spolno prisilo (*angl. sexual coercion*).

Glede na navedeno, med **fizična ravnanja spolnega nadlegovanja** spadajo »nezaželen fizični stik, dotikanje, trepljanje, ščipanje, prisilni spolni odnos« (Harris, 1997 v Jogan, 2000, str. 591). Robnik (2009, str. 9) v to kategorijo uvršča tudi dejanja »drgnjenja ob telo osebe, dotikanja osebnih oblačil, las, telesa, masaže vratu, ramen, objemanja, poljubljanja« kot tudi telesne stike po že končanem razmerju. Iz rezultatov raziskave Agencije Evropske unije za temeljne pravice (*angl. European Union Agency for Fundamental Rights [FRA]*),

2014) izhaja, da je fizične oblike spolnega nadlegovanja kot so neželjeno dotikanje, objemanje in poljubljanje, utrpelo 29 % žensk starejših od 15 let.

Kot **verbalno spolno nadlegovanje** lahko opredelimo »nedobrodošlo osvajanje, predloge v zvezi s spolnostjo ali siljenje k spolni dejavnosti, ponavljajoče se predloge za druženje zunaj delovnega mesta, žaljivo spogledovanje, sugestivne pripombe, namigovanja ali opolzke komentarje« (Harris, 1997 v Jogan, 2000, str. 591). Robnik (2009, str. 9) navaja, da se opolzki komentarji »nanašajo na oblačenje, telo ali videz osebe«. Kot verbalno nadlegovanje pa opredeljuje tudi »naslavljanje osebe s ´punči, bejba, srček, miška, cukrček, mucek´ in podobno«. Verbalno spolno nadlegovanje je, po podatkih FRA (2014), utrpelo 24 % žensk starejših od 15 let.

V kategorijo dejanj **neverbalnega spolnega nadlegovanja** sodijo vedenja, ki vključujejo »kazanje pornografskih ali spolno sugestivnih slik, predmetov ali besedil, pohotne poglede, žvižganje ali spolno sugestivne geste« (Harris, 1997 v Jogan, 2000, str. 591), »(raz) pošiljanje elektronskih sporočil, pisem, telefaksov in drugih materialov s spolno vsebino« kakor tudi »strmenje v dele telesa osebe, tesno približevanje osebi, kadar govorimo (npr. nagibanje čez hrbet sedeče osebe)« (Robnik, 2009, str. 9). Po podatkih FRA (2014) je 11 % žensk starejših od 15 let poročalo o neverbalnem nadlegovanju, ki je vključevalo tudi spletno nadlegovanje – prejemanje nezaželenih, žaljivih eksplicitnih e-mailov in sporočil ali neprimerno osvajanje na družbenih omrežjih.

V povezav s spolnim nadlegovanjem smo v tuji literaturi našli dva termina, ki se nanašata na spolno nadlegovanje na javnih krajih, vendar še nimata povsem standardizirane opredelitve – ulično nadlegovanje (*angl. Street harassment*) in nadlegovanje, ki ga storijo neznanci (*angl. Stranger harassment*). Pri slednjem storilec, v nasprotju z drugimi oblikami spolnega nadlegovanja, običajno ni znan žrtvi, kar je razvidno tudi iz samega izraza (Fairchild in Rudman, 2008). Organizacija Stop street harassment³ v definiciji iz leta 2015 kot ulično (spolno) nadlegovanje oziroma na spolu temelječe ulično nadlegovanje opredeljuje nezaželene pripombe/komentarje, kretnje/gibe, in druga dejanja prisiljenja nepoznane osebe na javnem mestu, ki so storjena brez soglasja osebe kateri so namenjena in se nanašajo oziroma so usmerjena proti tej osebi zaradi njihovega dejanskega ali dojetega spola, njihovega izražanja spolna ali spolne usmerjenosti. Ulično nadlegovanje vključuje neželena dejanja kot so žvižganje, pohotno gledanje osebe, seksistično, homofobično ali transfobično⁴ blatenje, vztrajno poizvedovanje o imenu, telefonski številki ali drugih

³ Stop Street Harassment [SSH] je volonterska neprofitna organizacija, ki se ukvarja z dokumentiranjem stanja in se, preko javnega izobraževanja in mobilizacije skupnosti, posveča končanju na spolu temelječega uličnega nadlegovanja po svetu (UC San Diego Center on Gender Equity and Health, 2019).

⁴ »Transfobično nadlegovanje lahko razumemo kot ustrahovanje ali nadlegovanje zaradi spolne identitete ali izraza posameznika, v primeru, ko se samoopredeljeni spol posameznika« »razlikuje od njegovega dodeljenega spola in/ali zato, ker njegov videz ali obnašanje nista v skladu z družbenimi normami spolnih vlog« (Milnes et al., 2015, str. 7).

podatkih osebe (kot na primer kraj kamor je oseba namenjena) kot tudi naslavljanje osebe na spolni način, pripombe in zahteve, ki se lahko stopnjujejo do razkazovanja, javnega masturbiranja, otipavanja, spolnega napada in posilstva tudi po tem, ko je oseba na katero se dotična dejanja nanašajo to jasno zavrnila. Osebe so v kontekstu uličnega nadlegovanja lahko nadlegovane tudi zaradi drugih dejavnikov kot so rasa, nacionalnost, verska pripadnost, invalidnost ali socialni sloj. V določenih primerih so lahko posamezniki tarča nadlegovanja zaradi kombinacije več zgoraj omenjenih dejavnikov (Stop street harassment, n. d.).

Bowman (1993, str. 575) opredeljuje ulično spolno nadlegovanje neznancev, pri čemer poudarja, da se tovrstno ulično nadlegovanje pojavi, ko eden ali več neznanih moških nagovori eno ali več žensk na javnem mestu, ob eni ali več priložnostih tako, da moti oziroma poskusi pridobiti žensko pozornost z govorjenjem ali dejanji, ki so eksplicitno ali implicitno spolna in so za žensko nedobrodošla. Tak jezik vključuje, ampak ni nujno omejen na: sklicevanja na moške/ženske spolne organe, dele telesa ali spolne aktivnosti; zahtevo po spolnosti; označevanje (z besedami ali dejanji) »tarče nadlegovanja« za objekt spolnega poželenja; uporabo besed, ki ob izreku povzročijo škodo ali po naravi pogosto izzovejo nasilen odpor tudi, če se nadlegovana oseba sama ni odzvala z nasiljem. Ulično nadlegovanje Kearn (2014) opredeljuje kot nezaželeno interakcije med tujci na javnih krajih, ki so povzročeni zaradi dejanskega ali zaznanega spola, spolne usmerjenosti ali izražanja spola in nadlegovano osebo motijo, jezijo, ponižujejo ali strašijo. Ulično nadlegovanje lahko poteka na ulicah, v trgovinah, na javnih prevozi, v parkih ali na plažah in vključuje od verbalnega nadlegovanja, razkazovanja, sledenja, otipavanja do posilstva. Od spolnega nadlegovanja na delovnem mestu ali v domačem okolju se razlikuje po tem, da le-tega izvajajo neznanci na javnem kraju, kar pomeni tudi manjšo pravno zaščito žrtev (Kearn, 2014).

V prispevku bomo predstavili preliminarne rezultate raziskave o pojavnosti spolnega nadlegovanja na območjih nočnega življenja v Sloveniji, čemur bomo dodali ugotovitve delno strukturiranih intervjujev s posamezniki iz Pomurja. V razpravi prispevka bomo preliminarne ugotovitve primerjali z ugotovitvami tujih raziskav. V zaključni razpravi pa bomo podali predloge za nadaljnje raziskovanje spolnega nadlegovanja na območjih nočnega življenja.

2. Območja nočnega življenja

Nočno življenje predstavlja eno od najpomembnejših prostočasnih dejavnosti mladih v mnogih zahodnih državah, ki pa je izmed oblik preživljanja prostega časa med bolj kritičnimi, saj lahko vodi v širok spekter zdravstvenih in socialnih težav, vključno z uživanjem alkohola in drog, antisocialnega vedenja in kriminalitete (Stuart in Hughes, n. d.; Košir, 2013; Calafat, Juan, Becoña in Mantecón, 2008). Rast nočnih ekonomskih dejavnosti je v mnogih mestih povzročila povečano zaskrbljenost zaradi povezane kriminalitete in motenj za okolico, predvsem z alkoholom povezanega nasilja (Maguire in Nettleton, 2003). Zmanjšanje škode, povezane z alkoholom, predvsem pri mladih, je glavna prednostna naloga v Evropi. Glede na

teorijo rutinskih dejavnosti uživanje alkohola oziroma opitost vpliva na zmanjšano zmožnost nadzorstva žrtve kar zlasti ob prisotnosti motiviranega storilca zvišuje verjetnost, da bo oseba postala primerna tarča (Clodfelter, Turner, Hartman in Kuhns, 2008).

Nasilno vedenje, povezano z udejstvovanjem v nočnem življenju, je problem, ki še posebej prizadene mlajše skupine prebivalstva. Calafat et al. (2011) so v devetih evropskih mestih preučevali nasilno vedenje med mladimi, ki se pogosto udejstvujejo v aktivnostih nočnega življenja (n = 1363). Ugotovili so, da so bili mladostniki najpogosteje udeleženi v dejanjih, ki so vključevala fizično obračunavanje (pretep) (v 11,4 % dekleta in 28,4 % fantje).

V angleški raziskavi so Allen, Nicholas, Salisbury in Wood (2003) preučevali nasilna dejanja (napade in poškodovanja), ki so jih izvršili žrtvi nepoznani storilci (n = 511) ter nasilna dejanja žrtvam poznanih storilcev (n = 442). Ugotovili so, da je najpogostejši kraj za nasilje neznanec v pubu ali klubu (38 %), nasilje med poznanimi osebami pa se skoraj v enakem obsegu odvija na ulici (25 %) ter v pubih ali klubih (23 %). Podobne ugotovitve navajata tudi Maguire in Nettleton (2003), ki sta analizirala incidente v Cardiffu (Wales) (n = 4792). Ugotavljata, da je bila več kot polovica incidentov povezana s pubi ali klub, v notranjosti katerih se jih je zgodilo 30 %, zunaj v neposredni okolici pa 21 %. Večina preostalih incidentov je potekala drugod po ulicah (34 %).

Calafat et al. (2009) so opravili raziskavo med rednimi obiskovalci območji nočnega življenja v devetih evropskih mestih o uporabi transportnih sredstev za dostopanje do območji nočnega življenja. Poročali so o visokih vedenjskih tveganjih v povezavi z aktivnostmi nočnega življenja zlasti v primerih, ko je posameznik prevažal drugo osebo pod vplivom drog ali alkohola, kar se je v mesecu pred raziskavo zgodilo kar v 37,21 %.

Uživanje alkohola je povezano s pojavom spolnega nadlegovanja na območjih nočnega življenja, kjer se od žrtev, predvsem žensk, pričakuje toleriranje spolnega nadlegovanja zaradi splošno sprejete kulture sprejemanja tovrstnih vedenj (Mellgren, Andersson in Ivert, 2017). Zaradi veljave določenih »spolnih norm« na območjih nočnega življenja je s tem pogojevana tudi socialna udeležba predvsem mladih žensk, na način, da ženska v priljubljene lokale lažje vstopi v primerih, ko je spogledljiva ter urejena na »atraktiven« način (Grazian, 2008), kar ob upoštevanju teorije rutinskih dejavnosti, lahko izpolnjuje element primernosti tarče. Watts in Zimmerman (2002) opozarjata, da je za spolno nasilje značilno, da družba krivdo za dejanje namesto storilcu pripisuje žrtvi, bodisi zaradi njenega oblačenja ali vedenja. Posledično za mnoge območja nočnega življenja tako ne predstavljajo območja zabave in socialne vključenosti (Grazian, 2009).

3. Raziskava

Raziskava se je nanašala na spolno nadlegovanje na območjih nočnega življenja v Sloveniji. Za namen preliminarne validacije raziskovalnega instrumentarija in pridobitve preliminarnih rezultatov o pojavnosti in razsežnostih spolnega nadlegovanja na območjih nočnega življenja v Sloveniji smo preko družbenih medijev razposlali prošnjo za sodelovanje v spletni anketi o

spolnem nadlegovanju na območjih nočnega življenja. Preliminarno raziskavo smo po principu snežne kepe opravili s pomočjo anketnega vprašalnika, ki smo ga ustvarili v spletnem orodju IKA. Za namen preliminarnе raziskave je bil vprašalnik dostopen od 10. 11. 2020 do 20. 11. 2020. Dodatno smo, z namenom pridobitve podrobnejšega vpogleda v tovrstno problematiko na območju Pomurja, opravili tudi »online« delno strukturirane intervjuje s posamezniki iz Pomurja.

3.1 Opis raziskovalnih metod

Za pripravo anketnega vprašalnika in predloge delno strukturiranega intervjuja smo najprej opravili temeljit pregled in analizo tuje in domače literature, področne zakonodaje in poročanja medijev o problematiki spolnega nadlegovanja na območjih nočnega življenja. Iz področja splošnih spoznanj o spolnem nadlegovanju smo z metodo dedukcije splošne ugotovitve implementirali na območja nočnega življenja, kar je predstavljajo osnovo za nadaljnje raziskovalno delo.

3.2 Predstavitev raziskovalnega instrumentarija – sklopi vprašanj

Vprašalnik je poleg demografskih vprašanj vseboval vprašanja, ki jih lahko razdelimo v sledeče sklope:

- udejstvovanje na območjih nočnega življenja (pogostost obiskovanja lokalov in zabav, kraj, vrsta zabav, s kom se udeležujejo na območjih nočnega življenja),
- uživanje alkoholnih pijač in drugih psihoaktivnih snovi na območjih nočnega življenja,
- prepoznavanje dejanj spolnega nadlegovanja v splošnem,
- prepoznavanje in zaznavanje dejanj spolnega nadlegovanja na območjih nočnega življenja,
- osebne izkušnje s spolnim nadlegovanjem na območjih nočnega življenja,
- podrobnejše informacije o doživetem dogodku spolnega nadlegovanja in soočanju z dogodkom, prisotnost prič in morebitna naznanitev dogodka drugim osebam in/ali organom pregona.

Dodatno smo zaradi pojava pandemije COVID-19 ob zavedanju stanja, da je večina lokalov in pubov zaprla svoja vrata, dodali vprašanje o zasebnih druženjih in zabavah. Namen tega vprašanja ni bilo preverjanje upoštevanj določb namenjenih preprečevanju širjenja korona virusa temveč smo želeli izpostaviti, da omenjen način druženja in preživljanja prostega časa ne izključuje možnost pojava spolnega nadlegovanja.

4. Rezultati preliminarne raziskave

4.1 Demografski podatki anketirancev

V preliminarni raziskavi je sodelovalo 175 posameznikov, 60 (34,3 %) moških in 115 (65,7 %) žensk⁵, ki so bili v povprečju stari $37,35 \pm 10,84$ let. Največ anketirancev je bilo v času izpolnjevanja ankete v partnerski zvezi (44,6 %), sledili so anketiranci samskega stanu (38,3 %) in poročeni (14,9 %). Skoraj polovica anketirancev (49,7 %) je bila v času izpolnjevanja ankete dijak ali študent, sledili so anketiranci, ki so bili zaposleni (38,9 %) in

⁵ Pri pojasnjevanju rezultatov preliminarne raziskave so izrazi, ki so zapisani v slovnični obliki moškega spola, uporabljeni kot nevtralni in veljajo za oba spola.

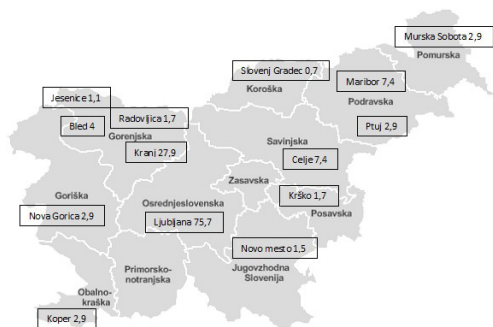
samozaposleni (4,6 %). Najpogostejša dosežena stopnja izobrazbe anketirancev je bila nižja poklicna ali srednja poklicna šola (38,3 %). Sledi so anketiranci, ki so imeli dokončano 1. stopnjo visokošolskega izobraževanja (27,4 %) in 2. stopnjo visokošolskega izobraževanja (14,9 %).

Anketiranci so najpogosteje bivali na vasi (38,3 %), sledili so anketiranci iz večjih mest (17,7 %) in v podobnih odstotkih anketiranci iz predmestji, manjših (po 14,9 %) ter srednje velikih mest (14,3 %). Več kot polovica vprašanih je bivala v družinskem gospodinjstvu (61,1 %). Najpogosteje so na anketo odgovorili posamezniki iz Gorenjske (41,7 %) in Osrednjeslovenske regije (27,4 %). Razporeditev anketirancev v ostalih slovenskih regijah pa je bila sledeča: Savinjska regija (8,6 %), Podravska regija (6,3 %), Jugovzhodna Slovenija (5,1 %), Goriška in Pomurska regija (po 2,9 %), Spodnjeposavska regija (1,7 %), Obalno – kraška in Zasavska regija (po 1,1 %) ter Notranjsko – kraška in Koroška regija (po 0,6 %).

4.2 Udeleževanje območjih nočnega življenja

Na odgovor o udeleževanju v nočnem življenju – obisk lokalov, obisk zabav v lokalih, obisk zasebnih zabav je pritrdilno odgovorilo 93,9 % vprašanih. Ugotovitve preliminarne raziskave, ki se navezujejo na način udeležbe v nočnem življenju so predstavljene v sledečih alinejah.

- Vprašani so pri vprašanju »s kom se udeležujejo v nočnem življenju« najpogosteje izbrali odgovor s prijatelji (89 %), čemur so sledili odgovori s partnerjem (38,2 %), s sošolci (26,6 %) in s sodelavci (10,3 %). Najmanj pogosto so anketiranci izbrali odgovor, da lokale in/ali zabave obiskujejo sami (5,1 %).
- Anketirancem smo navedli večje slovenske kraje in jih prosili, če izberejo kje se najpogosteje udeležujejo v nočnem življenju. V 75,5 % je bila kot kraj udeleževanja v nočnem življenju navedena Ljubljana, kot drugi najpogostejši kraj udeleževanja v nočnem življenju pa so anketiranci navedli Kranj (27,9 %). Prikaz razporeditve udeleževanj v nočnem življenju prikazuje slika 1. Poleg krajev označenih na sliki 1 so anketiranci navedli, da se v nočnem življenju udeležujejo tudi v Kamniku, okolici Žirovnice, Portorožu, v Trbovljah ali Hrastniku ter na Vrhniki (po 0,6 %).
- Predvidevali smo, da bo gostota dogajanja v Ljubljani največja zato smo vprašanim, ki so navedli, da se udeležujejo v nočnem življenju v Ljubljani, zastavili dodatno vprašanje o obiskovanju zabav in lokalov na tem območju. Izmed vprašanih, ki se zabavajo v Ljubljani, jih je 73,3 % navedlo center Ljubljane (v okolici Kongresnega trga). Druga najpogostejša lokacija udeleževanja v nočnem življenju v Ljubljani je bilo staro mestno jedro (42,2 %), čemur so sledile zabave v zasebnih prostorih (38,8 %), na Gospodarskem razstavišču (18,1 %) in v njeni okolici (14,7 %) ter zabave v študentskih

Slika 1. Vir: lasten

jedro (42,2 %), čemur so sledile zabave v zasebnih prostorih (38,8 %), na Gospodarskem razstavišču (18,1 %) in v njeni okolici (14,7 %) ter zabave v študentskih

domovih in njihovi okolici (17,2 %). Kot možno lokacijo v Ljubljani za udeleževanje v nočnem življenju so anketiranci navedli še Stožice, Šiško in Tivoli (po 0,6 %). 2,9 % jih je pri tem vprašanju dodatno izpostavilo, da ne zahajajo na zabave v Ljubljano.

- Zanimalo nas je, kakšne vrste zabav se anketiranci udeležujejo. Med odgovori je največ anketirancev izbralo, da se udeležujejo zasebnih zabav/ praznovanj (57,9 %), sledil pa je odgovor, da obiskujejo zabave v klubih kjer predvajajo moderno, plesno glasbo (57,0 %). Vprašani, ki se udeležujejo zabav in/ali obiskujejo lokale, zahajajo tudi na:
  - zabave v klubih kjer predvajajo balkansko glasbo (43,0 %),
  - vaške veselice (41,1 %),
  - zabave v klubih kjer predvajajo slovensko glasbo (26,2 %),
  - techno, rave zabave (17,8 %),
  - ni važno kakšno glasbo predvajajo (20,6 %),
  - zabave v klubih kjer predvajajo metal glasbo (4,7 %) in
  - drugo, kjer so navedli rock koncerte (1,9 %).
- Pogostost udeleževanja v nočnem življenju variira glede na vrsto udeleževanja. Najpogosteje se vprašani zabav v klubih (50 %), vaških veselic (56,4 %) in zasebnih zabav (55,7 %) udeležujejo nekajkrat letno. Pogostost obiskovanja lokalov je bolj razpršena med odgovori nekajkrat letno (36,4 %), dva do trikrat mesečno (21,4 %) in enkrat mesečno (15 %) (tabela 1).

Tabela 1: Pogostost udeleževanja v nočnem življenju – obisk lokalov in zabav. (%)

	obisk lokalov	obisk zabav v klubih (z glasbo in možnostjo plesa)	obisk vaških veselic	obisk zasebnih zabav
nikoli	7,9	17,9	32,9	6,4
nekajkrat letno	36,4	50,0	56,4	55,7
enkrat mesečno	15,0	12,9	5,0	19,3
dva do trikrat mesečno	21,4	15,0	3,6	15,0
enkrat tedensko (med tednom)	0,7	0,7	0	0
enkrat tedensko (med vikendom)	5,7	1,4	1,4	0,7
enkrat tedensko (ne glede na dan)	3,6	2,1	0,7	2,9
večkrat v tednu	7,9	0	0	0
vsak dan	1,4	0	0	0

Vir: lasten

Anketirance smo vprašali, ali in kako pogosto v nočnem življenju uživajo alkohol, tobak in psihoaktivne snovi.

- Največ vprašanih je odgovorilo, da alkohol v času udejstvovanja uživajo pogosto (27,9 %), skoraj enak delež anketiranih pa je navedlo, da alkohol uživa vsakič (27,1 %). 12,1 % anketiranih je navedlo, da tekom udejstvovanja v nočnem življenju alkohola ne uživajo. Preostanek vprašanih alkohol uživa občasno oziroma redko.
- Skoraj dve tretjini vprašanih (59,3 %) je navedla, da v času nočnega življenja ne posega po tobačnih izdelkih. Vsakokratno konzumiranje tobačnih izdelkov navaja 18,6 % vprašanih. Dodatno, 7,9 % navaja pogosto konzumiranje tobačnih izdelkov. Ostali anketirani navajajo, da po tobačnih izdelkih v času nočnega življenja posežejo redko (11,4 %) oziroma včasih (2,9 %).
- Med prepovedanimi drogami anketirani obiskovalci nočnega življenja najpogosteje navajajo redko konzumacijo marihuane (12,1 %), občasno in pogosto uporabo le-te pa je navedlo po 4,3 % anketiranih. Med drugimi psihoaktivnimi snovmi, ki jih uživajo anketirani obiskovalci nočnega življenja so še kokain (redko 2,1 %, pogosto 2,1 %), redko ekstazi (ter njegovi derivati) (3,6 %) ter druge (neopredeljene) psihoaktivne snovi (redko 2,3 %, pogosto 1,6 %). Velika večina (95 %) anketiranih obiskovalcev nočnega življenja zgoraj omenjenih drog ne uživa.

4.3 Spolno nadlegovanje na območjih nočnega življenja

Anketiranci menijo, da spolno nadlegovanje predstavlja sledeča vedenja:

- verbalno siljenje k spolnosti (88,6 %),
- neželjeno poljubljanje (88,6 %),
- posilstvo (87,1 %),
- neželen fizični stik (85,7 %),
- neželjeno objemanje (82,1 %),
- spolno sugestivne geste (74,3 %),
- kazanje spolno sugestivnih fotografij (73,6 %),
- neprimerni komentarji vezani na spolnost (62,9 %),
- neželjeno osvajanje (47,1 %),
- žvižganje za osebo (24,3 %).

66,4 % anketirancev je navedlo, da je na območjih nočnega življenja opazilo vedenja, ki predstavljajo verbalno, neverbalno ali fizično spolno nadlegovanje. 40,5 % vprašanih je navedlo, da so bili na območjih nočnega življenja izpostavljeni spolnemu nadlegovanju, 3,1 % vprašanih o tem ni želel govoriti. Preostanek vprašanih navaja, da na območjih nočnega življenja niso bili deležni spolnega nadlegovanja.

Ugotovitve o pogostosti spolnega nadlegovanja na območjih nočnega življenja navajamo tabelarično glede na obliko spolnega nadlegovanja – verbalno, neverbalno in fizično. Pogostost posameznih vedenj spolnega nadlegovanja, ki so jih utrpeli vprašani (n = 70) smo razdelili v kategorije: nikoli, redko (1 do 3 krat), občasno (4 do 6 krat), pogosto (7 krat do 10 krat), zelo pogosto (več kot 10 krat).

Neprimerne komentarje o videzu ali postavi je na območjih nočnega življenja vsaj enkrat doživelo 78,6 %. 80,1 % jih je bilo vsaj enkrat izpostavljenih nedobrodošlemu osvajanju. 74,3 % jih je vsaj enkrat doživelo nedobrodošlo osvajanje. Ponavljajoča se namigovanja na spolnost je vsaj enkrat doživelo 62,9 %. Verbalno siljenje k spolni dejavnosti pa se je vsaj enkrat zgodilo pri 40 % (tabela 2).

Tabela 2: Osebna izkušnja s spolnim nadlegovanjem na območjih nočnega življenja – verbalno spolno nadlegovanje. (%)

vedenje \ pogostost	nikoli	redko	občasno	pogosto	zelo pogosto
neprimerni komentarji o videzu ali postavi	21,4	31,4	14,3	20	12,9
nedobrodošlo osvajanje	20	28,6	20	22,9	8,6
ponavljajoča se namigovanja na spolnost	37,1	25,7	24,3	10	2,9
opolzki komentarji	25,7	22,9	28,6	17,1	5,7
verbalno siljenje k spolni dejavnosti	60	25,7	8,6	5,7	0

Vir: lasten

Na območjih nočnega življenja je bilo vsaj enkrat izpostavljenih pohotnemu gledanju 78,6 % posameznikov. 61,5 % jih je bilo vsaj enkrat deležnih spolno sugestivnih gest. V 31,4 % so bili posamezniki izpostavljeni zalezovanju. In nenazadnje, vsaj enkrat je na območjih nočnega življenja 24,3 % posameznikov doživelo kazanje spolno sugestivnih fotografij (tabela 3).

Tabela 3: Osebna izkušnja s spolnim nadlegovanjem na območjih nočnega življenja – neverbalno spolno nadlegovanje. (%)

vedenje \ pogostost	nikoli	redko	občasno	pogosto	zelo pogosto
pohotno gledanje	21,4	27,1	18,6	24,3	8,6
kazanje spolno sugestivnih fotografij	75,7	21,4	2,9	0	0
spolno sugestivne geste	38,6	38,6	20	0	2,9
zalezovanje	68,6	17,1	10	4,3	0

Vir: lasten

Na območjih nočnega življenja je 77,2 % posameznikov vsaj enkrat doživeli nezaželen fizični stik. Vsaj enkrat je bilo deležnih neželenega objemanja 74,3 % posameznikov. Neželenemu poljubljanju pa jih je bilo vsaj enkrat izpostavljenih 34,3 %. 5,7 % posameznikov je odgovorilo, da je bilo na območjih nočnega prisiljenih v spolni odnos (tabela 4).

Tabela 4: Osebna izkušnja s spolnim nadlegovanjem na območjih nočnega življenja – fizično spolno nadlegovanje. (%)

vedenje \ pogostost	nikoli	redko	občasno	pogosto	zelo pogosto
nezaželen fizični stik	22,9	28,6	21,4	18,6	8,6
neželeno poljubljanje	65,7	24,3	4,3	5,7	0
neželeno objemanje	25,7	41,4	18,6	10	4,3
prisilni spolni odnos	94,3	5,7	0	0	0

Vir: lasten

- O dogodku spolnega nadlegovanja na območjih nočnega življenja so anketirani, ki so utrpeli spolno nadlegovanje, najpogosteje povedali prijatelju / prijateljici, ki je bil takrat prisoten (68,1 %). 39,1 % jih je povedalo prijatelju ali prijateljici, ki v času dogodka ni bil prisoten. Anketirani so o dogodku spolnega nadlegovanja povedali še partnerju/partnerici (26,1 %), družini (8,7 %), varnostnemu osebju (5,8 %) in strežnemu osebju (2,9 %). 11,6 % vprašanih, ki so utrpeli spolno nadlegovanje pa o tem ni povedalo nikomur. Glede dogodka spolnega nadlegovanja ni nihče od vprašanih podal formalne prijave organom pregona.
- Kot razlog, da anketirani, ki so utrpeli spolno nadlegovanje na območjih nočnega življenja le-tega niso naznanili organom pregona se najpogosteje pojavlja sram (21,7 %), čemur sta sledila odgovora strah pred tem, da mi nihče ne bo verjel in bil/-a sem pod vplivom alkohola in/ali drugih psihoaktivnih snovi (po 20,3 %). Preostali razlogi za neprijavljanje dogodka spolnega nadlegovanja so bili: nisem se spomnil/-a dogodka, strah pred obsojanjem okolice in za dogodek sem krivdo pripisoval/-a sebi (po 8,7 %) ter strah pred storilcem (5,8 %). Vprašani, ki so imeli izkušnjo oz. so bili žrtve spolnega nadlegovanja so kot razlog za neprijavljanje dogodkov pod možnost drugo (44,9 %) zapisali še:
  - *»dejanja oseb niso bila dovolj resna za obvestitev organov pregona;*
  - *dogodek/ki se niso zgodili za "zaprtimi vrati";*
  - *je bilo obvladljivo;*
  - *mislim, da mnenje o tem, da se to dogaja tako pogosto, da je že skoraj normalno in žal le nekaj kar se bo zgodilo ko grem ven;*
  - *ni bilo agresivno oziroma ženska na moškega se zgodi malokrat in sem raje šel naprej;*
  - *ni se mi zdelo potrebno, saj so osebe po mojem opozorilu (ali več opozorilih) prenehale s spolnim nadlegovanjem;*
  - *pogost pojav,*
  - *s prijateljicami smo same rešile, saj se tako pogosto dogaja, da se mi ni zdelo tako grozno da bi kateremu varnostniku to povedala;*
  - *taka dejanja so družbeno sprejemljiva;*
  - *taki dogodki, so se mi zdeli samoumevni;*
  - *vednost, da varnostniki in policija ne storijo nič;*
  - *zanemarjanje relevantnosti...«*

5. Udejstvovanje Pomurcev na območjih nočnega življenja – obisk lokalov in zabav

Z namenom ponazoritve udejstvovanja na območjih nočnega življenja Pomurcev smo opravili 6 delno strukturiranih intervjujev. Ugotovitve o udejstvovanju na območjih nočnega življenja in o morebitnem spolnem nadlegovanju na teh območjih smo zbrali v sledečih alinejah.

- V intervjujih je sodelovalo pet žensk in en moški.
- Povprečna starost vprašanih je bila 31 let.
- Pet od šestih intervjuvanih Pomurcev se udejstvuje v nočnem življenju, najpogosteje s prijatelji.
- Najpogosteje se udeležujejo zabav v klubih kjer predvajajo plesno ali pa slovensko glasbo, zasebnih druženj in veselic na območju Ljubljane, Murske Sobote, Maribora in Ptuja. Ko se udeležujejo zabav v Ljubljani je to najpogosteje v centru (okolica Kongresnega trga) ali v starem mestnem jedru. Ostala območja nočnega življenja v Ljubljani manj pogosto obiščejo (npr. Gospodarsko razstavišče, okolica Metelkove, ali zabave v študentskih domovih).
- V povprečju obiščejo lokale, zabave v klubih ali se udeležijo zasebnih zabav dva do trikrat mesečno, vaše veselice nekajkrat letno.
- Odgovori na vprašanje o uživanju alkoholnih pijač so se med posamezniki razlikovali; vsakič, pogosto, nikoli (po en posameznik), trije posamezniki pa so navedli, da alkoholne pijače uživajo redko. Dva posameznika sta navedla, da v času nočnega življenja redko posežeta po tobačnih izdelkih. Trije posamezniki navajajo, da redko uživajo marihuano. Med ostalimi psihoaktivnimi snovmi je eden izmed posameznikov navedel, da redko uživa ekstazi.
- Izmed navedenih vedenj, ki predstavljajo verbalno, neverbalno ali fizično spolno nadlegovanje, je polovica intervjuvanih navedla, da vsa izmed naštetih dejanj predstavljajo spolno nadlegovanje.
- Štirje od šestih intervjuvancev so na območjih nočnega življenja zaznali katero izmed oblik spolnega nadlegovanja.
- Dva intervjuvanca sta navedla osebno izkušnjo s spolnim nadlegovanjem na območjih nočnega življenja, pri čemer je šlo za občasne neprimerne komentarje o videzu ali telesu, nedobrodošlo osvajanje in opolzke komentarje. Dodatno sta izpostavila redko izpostavljenost ponavljajočim se namigovanjem na spolnost. Neverbalne oblike spolnega nadlegovanja sta navedla kot redke, prav tako neželen fizični stik.
- Za dogodek o spolnem nadlegovanju eden od vprašanih ni povedal nikomur, drugi je povedal prijatelju, ki je bil ob dogodku prisoten. Glede dogodka spolnega nadlegovanja ni bila podana uradna prijava organom pregona.
- Glede udejstvovanja v nočnem življenju v času epidemije in spremljajočih ukrepov večinoma navajajo, da so za tovrstna dejanja slišali, vendar se jih ne udeležujejo. Eden od vprašanih je navedel, da druženja potekajo nemoteno tudi v večjih skupinah (več kot 5 posameznikov).

6. Razprava

Udejevanje v nočnem življenju predstavlja eno izmed glavnih oblik preživljanja prostega časa mladih. V preliminarni raziskavi je 93,9 % vprašanih navedlo, da obiskujejo lokale in zabave – se udejevujejo v nočnem življenju. Najpogosteje se vprašani udejevujejo zasebnih zabav/praznovanj (57,9 %), zabav v klubih kjer predvajajo moderno plesno glasbo (57,0 %) in zabav kjer se predvaja balkanska glasba (43,0 %) ter vaških veselic (41,1 %). Visok odstotek posameznikov, ki se udejevujejo v nočnem življenju je bil ugotovljen tudi v intervjujih, kjer je pet od šest vprašanih Pomurcev navedlo, da se udejevujejo v nočnem življenju, najpogosteje na zabavah v klubih kjer predvajajo plesno ali pa slovensko glasbo, zasebnih druženj ali praznovanjih ter na vaških veselicah. Tovrstna oblika preživljanja prostega časa pa ne prinaša zgolj veselja in zabave ampak tudi določena zdravstvena in socialna tveganja (vključno z uživanjem alkohola in drog, antisocialnega vedenja in kriminalitete) (Stuart in Hughes, n. d.; Košir, 2013; Calafat et al., 2008). Uživanje alkohola je povezano s pojavom spolnega nadlegovanja na območjih nočnega življenja, kjer se od žrtev, predvsem žensk, pričakuje toleriranje spolnega nadlegovanja zaradi splošno sprejete kulture sprejemanja tovrstnih vedenj (Mellgren et al., 2017). Raziskave (Felson in Burchfield, 2004; Gover, 2004; Wilson, Calhoun, in McNair, 2002) nakazujejo, da tvegano vedenje, ki vključuje zlorabo drog in alkohola, napoveduje spolno viktimizacijo in nasilje na zmenkih (angl. dating violence). Uživanje substanc lahko zmanjša žrtvino osebno nadzorstvo kar, zlasti v bližini motiviranega storilca kaznivega dejanja, poveča verjetnost, da bo oseba postala primerna tarča (Clodfelter et al., 2008). Uživanje alkohola tako predstavlja pomemben dejavnik, ki postavlja posameznike v nevarnosti viktimizacije zaradi spolnega nadlegovanja (Abbey, Zawacki, Buck, Clinton in McAuslan, 2001; Rothman in Silverman, 2007). Navedeno potrjujejo tudi Menard, Hall, Phung, Ghebrial in Martin (2003), ki so ugotovili, da je alkohol pomemben napovedovalec spolnega nadlegovanja ter nasilja, ki ga storijo moških, kot tudi spolnega nadlegovanja ženskih storilk.

Spolno nadlegovanje lahko poteka preko osebne interakcije, preko telefona, sporočil, družbenih medijev ali e-pošte, s prikazom materialov ali predmetov, ali z nedovoljenim poseganjem v osebni prostor in lastnino (Burn, 2019). Da bi čimbolj prikazali kompleksnost in »omniprezentnost« spolnega nadlegovanja smo se odločili, da v nadaljevanju predstavimo posamezne raziskave, ki nakazujejo razsežnosti obravnavanega pojava s poudarkom na nadlegovanju na javnih krajih. Potrebno je izpostaviti, da je pri interpretaciji ugotovitev tujih raziskav potrebna previdnost, saj so ugotovitve vezane na določeno kulturno okolje. Posledično je zato potrebno sklepe tujih avtorjev obravnavati z zadržkom. V prispevku tuje raziskave navajamo z namenom ponazoritve problematike, saj v slovenskem prostoru tovrstne primerljive raziskave (še) ne obstajajo.

Ugotovitve raziskave Agencije Evropske unije za temeljne pravice iz leta 2014 o nasilju nad ženskami kažejo, da je v povprečju 21 % anketiranih žensk v zadnjih 12 mesecih doživelo neko obliko spolnega nadlegovanja. Naveden odstotek predstavlja med 24 in 39 000 000 žensk v 28 državah Evropske unije. Več kot ena od treh žensk, starih od 18 do 39 let, je v

letu pred študijo doživela vsaj eno obliko spolnega nadlegovanja. V restavracijah, klubih ali kavarnah je fizično nasilje, katerega povzročitelj ni bil intimni partner, doživelo 10 % žensk, v 4 % pa so bile ženske na omenjenih krajih izpostavljene spolnemu nasilju. Skupno je bilo nasilju oseb, ki niso bili v intimno partnerskem razmerju z žrtvijo, v restavracijah, klubih, barih in kavarnah izpostavljeno 8 % žensk (FRA, 2014).

Nedavna Švedska študija o izkušnjah študentk s spolnim nadlegovanjem (n=1941) je ugotovila, da je ena od štirih študentk navajala enega ali več incidentov spolnega nadlegovanja v zadnjem letu, ki so večinoma potekali v klubih in restavracijah (Mellgren et al., 2017).

V preliminarni raziskavi (n = 175) smo ugotovili, da je spolno nadlegovanje na območjih nočnega življenja v Sloveniji opazilo 66,4 % anketirancev. Pogostost spolnega nadlegovanja se glede na obliko le-tega (verbalno, neverbalno in fizično) razlikuje. Med 70 posamezniki, ki so odgovarjali na zastavljena vprašanja, jih je bilo vsaj enkrat: 78,6 % deležnih neprimernih komentarjev o videzu ali postavi; 80,1 % izpostavljenih nedobrodošlemu osvajanju; 74,3 % deležnih opolzkih komentarjev; 62,9 % je bilo izpostavljenih ponavljajočim se namigovanjem na spolnost in 40 % verbalnemu siljenju k spolni dejavnosti. Na območjih nočnega življenja v Sloveniji je bilo 78,6 % posameznikov vsaj enkrat izpostavljenih pohotnemu gledanju; 61,5 % jih je bilo vsaj enkrat deležnih spolno sugestivnih gest; 31,4 % jih je bilo izpostavljenih zalezovanju in 24,3 % kazanju spolno sugestivnih fotografij. Med fizičnimi oblikami spolnega nadlegovanja, ki so ga posamezniki vsaj enkrat doživeli na območjih nočnega življenja, sta prevladovala nezaželen fizični stik (77,2 %) in neželjeno objemanje (74,3 %). Sledili sta obliki spolnega nadlegovanja, ki huje posegata v telesno integriteto posameznika in sicer neželjeno poljubljanje (34,3 %) ter v 5,7 % najhujša oblika – prisilni spolni odnos. Štirje od šestih intervjuvanih Pomurcev so na območjih nočnega življenja zaznali katero izmed oblik spolnega nadlegovanja. Dva intervjuvanca sta navedla osebno izkušnjo s spolnim nadlegovanjem na območjih nočnega življenja, pri čemer je šlo za neprimerne komentarje o videzu ali telesu, nedobrodošlo osvajanje in opolzke komentarje. Dodatno sta izpostavila redko izpostavljenost ponavljajočim se namigovanjem na spolnost. Neverbalne oblike spolnega nadlegovanja sta navedla kot redke, prav tako neželen fizični stik.

Žrtve kot posledico spolnega nadlegovanja lahko občutijo jezo, strah in sram (Langer, 2017). Livingston, Grillo in Paluch, (2015) navajajo, da so ženske kot posledico nadlegovanja v 72 % občutile jezo, 79 % pa jih je navedlo občutek tesnobe. Spolno nadlegovanje lahko predstavlja dejavnik tveganja za pojav skrbi zaradi teže in postave, motenj hranjenja in negativne samopodobe posameznika (Buchanan, Bluestein, Nappa, Woods in DePatie, 2013). Nenazadnje pa je posledica spolnega nadlegovanja lahko tudi zmanjšan občutek varnosti posameznika (Donnelly in Calogero, 2018). Poleg navedenih posledic spolnega nadlegovanja, ki v veliki meri veljajo za akademsko okolje in delovna mesta Fairchild in Rudman (2008) navajata, da posledice spolnega nadlegovanja na javnih krajih (še) niso podprte z oprijemljivimi empiričnimi dokazi. Spolno nadlegovanje neznancev povzroča občutek strahu in vpliva na zmanjšanje občutka varnosti predvsem žensk, katerim je zaradi izogibanja

potencialnim situacijam ali storilcem spolnega nadlegovanja omejena družbena udeležba, kar zmanjšuje kvaliteto njihovega življenja (Hoel in Varita, 2018). Pomembno je izpostaviti, da se ljudje razlikujemo po dojemanju in odzivanju na določena dejanja. Grossman (2008) navaja, da lahko posameznik zaradi individualnega dojemanja dejanj določeno dejanje spolne narave razume kot vdor v osebni prostor ali pa jim tovrstna namenjena pozornost ustreza. Navedeno sovпада s konceptom, da so ženske, ki so bile naučene, da iščejo samopotrđitev pri drugih, nagnjene k razlagi moške pozornosti kot laskanje, zaradi česar neželjeno pozornost manjkrat opredeljujejo kot nadlegovanje (Bardwick v Tangri, Burt in Johnson, 1982). Źrtve se tako lahko s spolnim nadlegovanjem soočijo na pasiven ali aktiven naćin, pri čemer je prvi odziv, ki vključuje sooćenje z nadlegovalcem ali njegovo prijavo pristojnim organom, manj pogost. Slednji naćin odzivanja na spolno nadlegovanje se kaŹe na naćin, da Źrtev skuša dogodek ignorirati ali spregledati (Fairchild in Rudman, 2008). Tako lahko spolno nadlegovanje vodi do pojava Źrtvinega samoobtoŹevanja in dvoma o lastnem vedenju in dejanjih (Hoel in Varita, 2018), kot tudi, da se Źrtev sama dojema kot spolni objekt (samoobjektivizacija) in se sramuje svojega telesnega izgleda (Fairchild in Rudman, 2008).

V preliminarni raziskavi so posamezniki, med razlogi za neprijavljanje spolnega nadlegovanja navedli občutek sramu (21,7 %), strah pred tem, da jim nihće ne bo verjel in bil/-a sem pod vplivom alkohola in/ali drugih psihoaktivnih snovi (po 20,3 %). Preostali razlogi za neprijave dogodka so bili: nisem se spomnil/-a dogodka, strah pred obsojanjem okolice in za dogodek sem krivdo pripisoval/-a sebi (po 8,7 %) ter strah pred storilcem (5,8 %). Welsh, Carr, MacQuarrie in Huntley (2006) ugotavljajo, da obstojeći podatki o številu incidentov spolnega nadlegovanja predstavljajo le vrh ledene gore, saj Źrtve incidentov spolnega nadlegovanja, bodisi zaradi strahu pred obsojanjem okolice zaradi nadlegovanja ali dejstva, da so zoper nadlegovalce podale pritoŹbo, najvećkrat ne prijavljajo pristojnim organom, kar vodi v pojav temnega polja neprijavljene kriminalitete. V preliminarni raziskavi smo ugotovili, da 11,6 % za dogodek spolnega nadlegovanja ni povedalo nikomur. Glede dogodka spolnega nadlegovanja ni nihće od vprašanih podal formalne prijave organom pregona. K pojavu temnega polja neprijavljenih dejanj nenazadnje vpliva tudi pojav pandemije COVID-19 in spremljajoći varnostni ukrepi, ki so povzročili, da so se zabave mladih preselile iz javnih prireditvev in lokalov v zasebne prostore. Anketiranci so v 33,6 % navedli, da druŹenja v manjših skupinah (do 5 ljudi) kljub pandemiji še vedno potekajo. 5,5 % vprašanih pa je navedlo, da druŹenja potekajo tudi v skupinah (već kot 5 posameznikov). 51,6 % vprašanih navaja, da so za tovrstna druŹenja slišali, vendar se jih ne udeleŹujejo. (Mladi) Pomurci, podobno kot ostala slovenska mladina, se tako v domaći regiji, kot drugod po Sloveniji, udeleŹujejo zasebnih dogodkov oz. druŹenj. Posledićno so (lahko) Źrtve različnih oblik (spolnega) nadlegovanja na tovrstnih zasebnih druŹenjih. Navedeno predstavlja oviro pri raziskovanju spolnega nadlegovanja, predvsem njegove pojavnosti. Oviro pri raziskovanju predstavlja tudi dejstvo, da poroćanje Źensk sicer kaŹe na to, da se srećujejo z dejanji, ki izkazujejo neželjeno spolno pozornost vendar tovrstnih dejanj ne oznaćujejo kot spolno nadlegovanje, posledićno jih zato tudi formalno ne prijavijo pristojnim organom (Firestone in Hariss, 1999).

7. Zaključek

S prispevkom smo želeli poudariti pomembnost razprave o spolnem nadlegovanju, ki predstavlja spolno nasilje vendar je pogosto kot oblika le-tega zapostavljeno in spregledano. Kot navajajo Ahmed et al. (2014) je bilo raziskovanju področja uličnega spolnega nadlegovanja namenjeno malo medijske in raziskovalne pozornosti. Poudarjajo, da ima spolno nadlegovanje potencialno pomembne učinke na ravni skupnosti saj lahko za namene omejitve ali odvratanja dostopa do javnega prostora, ulično nadlegovanje služi kot dodaten mehanizem namenjen zatiranju javne udeležbe žensk. Navajajo tudi, da dolgotrajni in vsesplošni učinki uličnega nadlegovanja prav tako lahko škodijo varnost žensk, svobodi in udeležbi v javnem življenju, kar sta izpostavila tudi Fairchild in Rudman (2008).

Razvoj varnega nočnega življenja je vse pogostejše prednostna naloga po vsej Evropi. Mestni organi morajo upravljati navade ne le rekreativne domače mladine ampak, zaradi povečanja mednarodnega turizma, tudi navade mladih iz tujih držav (Stuart in Hughes, n. d.). Zmanjševanje škode, predvsem pri mladih, ki se pojavlja ob povečanju uživanja alkohola na javnih krajih, je glavna prednostna naloga v Evropi. Glede na teorijo rutinskih dejavnosti uživanje alkohola oziroma opitost vpliva na zmanjšano zmožnost nadzorstva žrtve kar zlasti ob prisotnosti motiviranega storilca zvišuje verjetnost, da bo oseba postala primerna tarča (Clodfelter et al., 2008). Uživanje alkohola je povezano s pojavom spolnega nadlegovanja na območjih nočnega življenja, kjer se od žrtv, predvsem žensk, pričakuje toleriranje spolnega nadlegovanja zaradi splošno sprejete kulture sprejemanja tovrstnih vedenj (Mellgren, et al., 2017). Zaradi veljave določenih »spolnih norm« na območjih nočnega življenja je s tem pogojevana tudi socialna udeležba predvsem mladih žensk, na način, da ženska v priljubljene lokale lažje vstopi v primerih, ko je spogledljiva ter urejena na »atraktiven« način (Grazian, 2008), kar ob upoštevanju teorije rutinskih dejavnosti, lahko izpolnjuje element primernosti tarče. Prav tako pa je, če povzamemo Watts in Zimmerman (2002) za spolno nasilje značilno, da družba krivdo za dejanje namesto storilcu pripisuje žrtvi, bodisi zaradi njenega oblačenja ali vedenja. Posledično za mnoge območja nočnega življenja tako ne predstavljajo območja zabave in socialne vključenosti (Grazian, 2009).

Neenakost in diskriminacija, ki se med drugim nanaša tudi na spolno nadlegovanje, sta tako še vedno temelj kontinuuma nasilja nad ženskami in dekleti. Da bi dosegli trajne in vsebinske spremembe, bi morali začeti z obravnavo in odpravo temeljnih vzrokov neenakosti med spoloma in diskriminacije kot so stereotipi, prepričanja, vedenja in odnosi, ki opravičujejo spolno nadlegovanje. Za učinkovito soočanje s spolnim nadlegovanjem bi bilo potrebno razviti celovite politike in smernice, ki bi temeljile na upoštevanju enakosti spolov (Mlambo-Ngcuka, 2019), saj je vsakega posameznika, ne glede dejavnike kot so rasa, starost, invalidnost, spol, spolna usmerjenost ali izražanje spola, potrebno obravnavati s spoštovanjem, dostojanstvom in empatijo. Iz navedenega izhaja, da nobena oblika diskriminacije pod nobenimi pogoji ne sme biti sprejemljiva (Stop street harassment, n. d.). Shelly (2018) navaja, da ulično spolno nadlegovanje krši zakonske norme že s tem, ko ima storilec namen, da se žrtve dotika ali da žrtv postavi v položaj takojšnje zaskrbljenosti

pred neželenim dotikanjem. Menimo, da je v prvi vrst nujno, da javnost prepozna dejanja spolnega nadlegovanja, jih ozavešči kot zavržna in nesprejemljiva ter se, kot navajajo Mellgren et al. (2017), začne nanje odzivati z ničelno toleranco.

Možnosti za nadaljnjo razpravo in raziskovanje spolnega nadlegovanja je veliko. Menimo, da bi bilo v prihodnje preliminarno raziskavo o pojavnosti spolnega nadlegovanja na območjih nočnega življenja v Sloveniji potrebno nadgraditi z drugimi raziskovalnimi metodami. Poleg tega pa bi bil potreben reprezentativnejši vzorec anketiranih za pripravo kakršnihkoli sklepov o stanju na področju nočnega življenja v Sloveniji. Nadalje bi bilo po pridobljenem orisu o pogostosti spolnega nadlegovanja na omenjenih področjih, smiselno dodati tudi vidik omejevanja in preprečevanja. Potencial vidimo predvsem v umestitvi situacijskih teorij preprečevanja kriminalitete na območja nočnega življenja s poudarkom na vlogi očitvidcev spolnega nadlegovanja, ki imajo pomemben vpliv pri preprečevanju spolnega nadlegovanja (Banyard, 2008; Burn, 2009). Navedeno se je pokazalo že z navedbami anketirancev v preliminarni raziskavi, ki so navajali posredovanje prisotnih prijateljev ob dogodku spolnega nadlegovanja. Ker je bilo, kot navajata Hoel in Varita (2018) spolno nadlegovanje na javnih krajih oziroma njegovo dogajanje v množici ljudi, z izjemo manjšega obsega kriminološke literature, z vidika raziskovalne pozornosti dokaj zapostavljeno, bi bilo smiselno to vrzel zapolniti z usmerjenim raziskovanjem območji kjer se zbira večja množica ljudi, kot so denimo mestna središča ali območja nočnega življenja.

Literatura in viri

1. Abbey, A., Zawacki, T., Buck, P. O., Clinton, A. M. in McAuslan, P. (2001). Alcohol and sexual assault. *Alcohol Research and Health*, 25 (1), 43–51.
2. Ahmed, S. I., Jackson, S. J., Ahmed, N., Ferdous, H. S., Rifat, M. R., Rizvi, A. S. ... Mansur, R. S. (2014). Protibadi. A platform for fighting sexual harassment in urban Bangladesh. (str. 2695–2704). *Proceedings of the 32nd Annual ACM Conference on Human Factors in Computing Systems - CHI '14*. Toronto Ontario Canada: Association for Computing Machinery. doi:10.1145/2556288.2557376
3. Allen, J., Nicholas, S., Salisbury H. in Wood, M. (2003). Nature of burglary, vehicle and violent crime. V C. Flood-Page in J. Taylor (ur.), *Crime in England and Wales 2001/2002: Supplementary Volume*. 41–68. Pridobljeno na <https://pdfs.semanticscholar.org/80bf/890a602439e7971386b210c0ba0b0def8813.pdf>
4. Banyard, V. (2008). Measurement and correlates of prosocial bystander behavior: the case of interpersonal violence. *Violence and Victims*, 23(1), 83–97. DOI: 10.1891/0886-6708.23.1.83
5. Bargh, J. A., Raymond, P., Pryor, J. B., in Strack, F. (1995). Attractiveness of the underling: An automatic power → sex association and its consequences for sexual harassment and aggression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(5), 768–781. doi:10.1037/0022-3514.68.5.768
6. Bowman, C. G. (1993). *Street Harassment and the Informal Ghettoization of Women*. *Harvard Law Review* 106(3), 517–580.

7. Buchanan, N. T., Bluestein, B. M., Nappa, A. C., Woods, K. C. in Depatie, M. M. (2013). Exploring gender differences in body image, eating pathology, and sexual harassment. *Body Image*, 10(3), 352–360. doi:10.1016/j.bodyim.2013.03.004
8. Burn, S. M. (2009). A situational model of sexual assault prevention through bystander intervention. *Sex Roles*, 60 (11-12), 779–792. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11199-008-9581-5>
9. Burn, S. M. (2019). The Psychology of Sexual Harassment. *Teaching of Psychology*, 46(1), 96–103. doi:10.1177/0098628318816183
10. Calafat, A., Blay, N., Juan, M., Adrover, D., Bellis, M.A., Hughes, K. ... Bohrn K. (2009). Traffic risk behaviours at nightlife: drinking, taking drugs, driving and use of public transport by young people. *Traffic injury prevention*, 10(2), 162–169. DOI: 10.1080/15389580802597054
11. Calafat, A., Juan, M., Becoña, E. in Mantecón, A. (2008). Que drogas se prefieren para las relaciones sexuales en contextos recreativos. *Adicciones*, 20, 37–48. DOI: <https://doi.org/10.20882/adicciones.287>
12. Calafat, A., Mantecón, A., Juan, M., Adrover-Roig, D., Blay, N. in Rosal, F. (2011). Violent Behaviour, Drunkenness, Drug use, and Social Capital in Nightlife Contexts. (Comportamiento Violento, Embriaguez, Uso de Drogas y Capital Social en los Contextos de Ocio Nocturno). *Psychosocial Intervention*, 20 (1), 45–51. DOI: <https://doi.org/10.5093/in2011v20n1a4>
13. Clodfelter, T. A., Turner, M. G., Hartman, J. L. in Kuhns, J. B. (2008). Sexual Harassment Victimization During Emerging Adulthood. *Crime & Delinquency*, 56(3), 455–481. doi:10.1177/0011128708324665
14. Direktiva 2006/54/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 5. julija 2006 o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu (Direktiva 2006/54/ES). (26.7.2006). Uradni list Evropske unije L 204, 23–36. Pridobljeno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0054&from=SL>
15. Direktiva Sveta Evrope 2004/113/ES z dne 13. decembra 2004 o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi (Direktiva 2004/113/ES). (21. 12. 2004). Uradni list Evropske unije L 373, 37–43. Pridobljeno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0113&from=SL>
16. Donnelly, L. C. in Calogero, R. M. (2018). The role of stranger harassment experiences in college women's perceived possibility of gender crimes happening to them. *Journal of Applied Social Psychology*, 48(3), 165–173. doi:10.1111/jasp.12497
17. European Union Agency for Fundamental Rights [FRA]. (2014). Violence against women: an EU- wide survey. Main results. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Pridobljeno na https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
18. Fairchild, K. in Rudman, L. A. (2008). Everyday stranger harassment and women's objectification. *Social Justice Research*, 21(3), 338–357. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11211-008-0073-0>

19. Felson, R. B. in Burchfield, K. B. (2004). Alcohol and the risk of physical and sexual assault victimization. *Criminology*, 42(4), 837–860. doi:10.1111/j.1745-9125.2004.tb00538.x
20. Firestone, J. M. in Harris, R. J. (1999). Changes in Patterns of Sexual Harassment in the U.S. Military: A Comparison of the 1988 and 1995 DoD Surveys. *Armed Forces & Society*, 25(4), 613–632. DOI: <https://doi.org/10.1177/0095327X9902500405>
21. Fitzgerald, L. F., Drasgow, F., Hulin, C. L., Gelfand, M. J. in Magley, V. J. (1997). The antecedents and consequences of sexual harassment in organisations: A test of an integrated model. *Journal of Applied Psychology*, 82(4), 578–589. DOI: 10.1037/0021-9010.82.4.578
22. Gover, A. R. (2004). Risky lifestyles and dating violence: A theoretical test of violent victimization. *Journal of Criminal Justice*, 32(2), 171–180. doi:10.1016/j.jcrimjus.2003.12.007
23. Grazian, D. (2008). *On the Make: The Hustle of Urban Nightlife*. Chicago, IL: University of Chicago Press
24. Grazian, D. (2009). Urban Nightlife, Social Capital, and the Public Life of Cities. *Sociological Forum*, 24(4), 908–917. DOI: 10.1111/j.1573-7861.2009.01143.x
25. Grossman, A. J. (14. 5 2008). Catcalling: Creepy or a compliment?. CNN. Pridobljeno na <http://www.cnn.com/2008/LIVING/personal/05/14/lw.catcalls/index.html>
26. Hoel, H. in Varita, M. (2018). Bullying and sexual harassment at the workplace, in public spaces, and in political life in the EU. Pridobljeno na [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604949/IPOL_STU\(2018\)604949_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604949/IPOL_STU(2018)604949_EN.pdf)
27. Jogan, M. (2000). Spolno nadlegovanje na delovnem mestu. *Teorija in praksa*, 37(3), 589–622.
28. Kearl, H. (2014). Unsafe and harassed in public spaces: A national street harassment report. Pridobljeno na <https://www.stopstreetharassment.org/wp-content/uploads/2012/08/2014-National-SSH-Street-Harassment-Report.pdf>
29. Košir, M. (2013). Smernice in priporočila ter orodja za učinkovito upravljanje z nočnim življenjem. 3. Forum NVO za kakovost v preventivi Ljubljana, 12. 12. 2013. Pridobljeno na http://www.preventivna-platforma.si/docs/Club_Health_rodja_in_smernice_pp_FINAL.pdf
30. Langer, G. (12. 11. 2017). Unwanted sexual advances not just a Hollywood, Weinstein story, poll finds. *Abc News*. Pridobljeno na <https://abcnews.go.com/Politics/unwanted-sexual-advances-hollywood-weinstein-story-poll/story?id=50521721>
31. Livingston, B., Grillo, M. in Paluch, R. (2015). Cornell international survey on street harassment. *Hollaback!*. Pridobljeno na <https://www.ihollaback.org/cornell-international-survey-on-street-harassment/>
32. Maguire, M. in Nettleton, H. (2003). Reducing alcohol-related violence and disorder: a evaluation of the 'TASC' project. Home Office Research Study 265. London: Home Office. Pridobljeno na <https://pdfs.semanticscholar.org/dd1a/ae68c9d5e2658c014f47428f6a83ccc23ff5.pdf>
33. Mellgren, C., Andersson, M. in Ivert, A-K. (2017). "It happens all the time": Women's experiences and normalisation of sexual harassment in public spaces. *Women and Criminal Justice*, 28(4), 262–281. doi:10.1080/08974454.2017.1372328

34. Menard, K., Hall, G., Phung, A., Ghebrial, M. in Martin, L. (2003). Gender differences in sexual harassment and coercion in college students: Developmental, individual, and situational determinants. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(10), 1222–1239. DOI: 10.1177/0886260503256654
35. Milnes, K., Turner-Moore, T., Zoppi, I., Secchi F., Denison, J., Gātere, L. ... Zajšek, T. (2015). Awareness Cooperation Tackling to stop sexual bullying. Paket za opolnomočenje mladih in oseb, ki delajo z njimi. "Paket ACT". Pridobljeno na https://safe.si/sites/default/files/asbae_paket_za_opolnomocenje_0.pdf
36. Mlambo-Ngcuka, P. (2019). Foreword. V P. Sen, UN Women. What will it take? Promoting cultural change to end sexual harassment (str. 9). New York, United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women). Pridobljeno na <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2019/09/discussion-paper-what-will-it-take-promoting-cultural-change-to-end-sexual-harassment>
37. Robnik, S. (2009). (Ne)razumljeni ne?! : Spolno nadlegovanje in nadlegovanje zaradi spola na delovnem mestu. Ljubljana, I2.
38. Rothman, E. in Silverman, J. (2007). The effect of a college sexual assault prevention program on first-year students' victimization rates. *Journal of American College Health*, 55(5), 283–290. DOI: 10.3200/JACH.55.5.283-290
39. Sheley, E. (2018). A Broken Windows Theory of Sexual Assault Enforcement. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 108 (3). 455–510. Pridobljeno na <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/jclc/vol108/iss3/2>
40. Stop street harassment. (n. d.). What Is Street Harassment?. Pridobljeno na <http://www.stopstreetharassment.org/about/what-is-street-harassment/>
41. Stuart, J in Hughes, K. (n. d.). Club Health Literature Review WP8. Pridobljeno na https://www.club-health.eu/docs/Annex_23_Literature_Review_WP8.pdf Košir, 2013;
42. Tangri, S., Burt, MR. in Johnson B. L. (1982). Sexual Harassment at Work: Three Explanatory Models *Journal of Social Issues*, 38(4), 33–54. doi:10.1111/j.1540-4560.1982.tb01909
43. UC San Diego Center on Gender Equity and Health. (2019). Measuring #MeToo: A National Study on Sexual Harassment and Assault. Pridobljeno na <http://www.stopstreetharassment.org/wp-content/uploads/2012/08/2019-MeToo-National-Sexual-Harassment-and-Assault-Report.pdf>
44. United Nations Secretariat (11. 2. 2008). Prohibition of discrimination, harassment, including sexual harassment, and abuse of authority (ST/SGB/2008/5). Secretary-General's bulletin. Pridobljeno na <https://undocs.org/ST/SGB/2008/5>
45. Watts, C. in Zimmerman, C. (2002). Violence against women: global scope and magnitude. *Lancet*, 359, 1232–1237. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(02\)08221-1](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(02)08221-1)
46. Welsh, S., Carr, J., MacQuarrie, B. in Huntley, A. (2006). I'm Not Thinking of It as Sexual Harassment. *Gender & Society*, 20(1), 87–107. doi:10.1177/0891243205282785
47. Wilson, A. E., Calhoun, K. S. in McNair, L. D. (2002). Alcohol consumption and expectancies among sexually coercive college men. *Journal of Interpersonal Violence*, 17(11), 1145–1159.